రాజావవాద జాతకము

పూర్వం వారణాసిలో బ్రహ్మదత్తుడు రాజ్యం చేస్తూ ఉండగా, బోధిసత్త్వుడు బ్రహ్మదత్తుని మొదటి భార్యయొక్క గర్భంలో ప్రవేశించి, గర్భవాసమైనాక కుశలంగా మాతృగర్భంలోంచి బయలుపడ్డాడు. నామగ్రహణదివసమున బ్రహ్మదత్త కుమారుడనే నామకరణం చేశారు. క్రమంగా వయసువచ్చి 16 ఏండ్లవాడైనప్పుడు అతడు తక్షశిలకు వెళ్లి అన్ని కళలయందు అభినివేశం పొంది, తండ్రి అనంతరం రాజ్యానికి వచ్చి ధర్మంగా ఏలుతూవున్నాడు. స్వేచ్ఛావశుడు కాకుండా న్యాయనిర్ణయం జరిపేవాడు. అతడిలా ధర్మంగా రాజ్యం చేస్తూ ఉండగా అమాత్యులు కూడా ధర్మంగానే వ్యవహారం నడిపేవారు. వ్యవహారాల్లో ధర్మంగా నిర్ణయం జరుగుతూ ఉండడంవల్ల మోసం చేసే వాళ్లే లేకుండా పోయారు. అటువంటివాళ్లు లేని కారణంవల్ల న్యాయాలయాల్లో రద్దీ తగ్గిపోయింది. అమాత్యులు ప్రతిదినమూ న్యాయశాలల్లో కూర్చుని కూర్చుని ఎవరూ న్యాయంకోరకు రాకపోగా తిరిగి వెళ్లిపోయేవారు. న్యాయాలయాలు మూసెయ్యవలసిన అవసరం ఏర్పడ్డది. అప్పుడు బోధిసత్త్వుడిలా ఆలోచించాడు. "నేను న్యాయంగా రాజ్యం పాలిస్తూంటే ధర్మనిర్ణయంకోసం వచ్చేవాళ్లే లేకుండా పోయారు. రద్దీతగ్గిపోయింది. న్యాయాలయాలు మూసెయ్యవలసిన అవసరం వచ్చింది. ఇక నాలోపలి అగుణాలను అన్వేషించవలసిఉంది. 'ఇది నాలోపలి అగుణము' అని తెలుసుకొని, దాన్ని విడిచి గుణములందే వర్తిస్తాను."

అలా అనుకొని అప్పటినుంచీ "నా అగుణాన్ని చెప్పేవాడు ఉన్నాడా లేడా" అని తర్కించుకుంటూ తన సహచరులందరిలోనూ, తన గుణాలను చెప్పేవాళ్ళే గాని అగుణాలను చెప్పేవాళ్లు కనపడకపోగా, "వీళ్లు నావలన భయంవల్ల అగుణాలను చెప్పక గుణాలనే చెబుతారు" అని తలచి బయటివారి నడిగి వాళ్లూ చెప్పకపోగా, నగరంలో అంతటా అన్వేషించాడు. నగరపు నాలుగు ద్వారాలలోపల అగుణాలను చెప్పేవారిని కానక "దేశమంతా అన్వేషిస్తాను" అనుకున్నాడు.

"భాస్కర్"

రాజ్యభారం మంత్రులపై ఉంచి, రథమధిరోహించి, సారథి సహితుడై అజ్ఞాతవేషంలో నగరంనుంచి బయల్పడి జనపదం అంతా పర్యటించి సరిహద్దువరకూ వచ్చాడు. అప్పటికీ తన గుణాలను కీర్తించేవాడే గాని అగుణాలను చెప్పేవాడు కనపడలేదు. ఆ సరిహద్దున గల మహామార్గంలో రథం మళ్లించి నగరానికి తిరిగి బయల్దేరాడు.

అదే సమయంలో మల్లికుడనే కోసలరాజు కూడా ధర్మంగా రాజ్యం సాగించుతూ, తన అగుణాలను అన్వేషించుకొంటూ, అగుణాలు చెప్పేవాడు కనపడక దేశం అంతా తిరిగి ఆ సరిహద్దు ప్రదేశానికి వచ్చాడు. ఎదురుబదురుగా రథాలు నిల్చాయి. రథంతప్పుకు వెళ్ళేందుకు చోటు లేకపోయింది.

అప్పుడు మల్లికరాజు యొక్క సారథి వారణాసిరాజుయొక్క సారథితో అన్నాడు. "నీ రథాన్ని పక్కకు తీసి మాకు దారి ఇయ్యి" అని.

"కాదు. నీ రథాన్నే తప్పించు. ఈ రథంలో వారణాసి రాజ్యప్రభువు బ్రహ్మదత్త మహారాజు కూర్చుని ఉన్నాడు" అని అతడు జవాబిచ్చాడు.

"ఓహో సారథీ, ఈ రథంలో కోసలరాజ్యప్రభువు మల్లిక మహారాజు కూర్చుని ఉన్నాడు. కనుక నీ రథం తప్పించి మా రాజుగారి రథానికి దారియ్యి" అన్నాడు.

"ఆయన కూడా రాజేనే, ఇప్పుడెలాగ?" అని యోచించి "సరే ఈ ఉపాయం చేద్దాం-వయస్సడిగి ఎవరు చిన్నవాళ్లయితే వాళ్ళను దారి ఇమ్మందాం" అని నిశ్చయం చేసి కోసలరాజు వయస్సడిగి తెలుసుకున్నాడు. ఇద్దరి వయస్సు సమానం గావటంచేత, రాజ్యపరిమాణం,

బలం, ధనం, యశస్సు, జాతి గోత్ర కులాదులను కూడా అడిగి, ఇద్దరూ మున్నూరు యోజనాల విస్తీర్ణం గల రాజ్యము, సమాన బల, ధన, యశోజాతిగోత్రకులాదులు కలవారని తెలుసుకుని, శీలతారతమ్యాన్ని బట్టి దారి ఇప్పించాలి అనుకుని, "అయితే మీ రాజుగారి శీలాచారమెటువంటిది?" అని అడిగాడు. అతడున్నూ మా రాజుగారి శీలమిటువంటిది అని చెబుతూ ఈ మొదటి 'గాథ'ను పలికాడు.

" 'దృఢత్వమును దృఢత్వము చేతను మృదుత్వమును మృదుత్వము చేతను, సాధుత్వమును సాధుత్వమునను, అసాధుత్వమును అసాధుత్వము చేతను ఈ మల్లికుడు జయించును.' ఇట్టివాడే రాజు-కనుక ఓ సారథీ మార్గంలో నుంచి తొలగు" అన్నాడు.

అప్పుడు వారణాసిరాజుయొక్క సారథి "ఓహో నీ చేత చెప్పబడినవి మీ రాజుయొక్క గుణములా?" అని అడిగాడు. 'ఔను' అన్నాడతడు. "ఇవే గుణాలైతే, ఇంక అగుణమనేదేది?" అన్నాడు ఎత్తిపొడుస్తూ.

"పోనీ, ఇవన్నీ అగుణాలైతే మీ రాజు గుణాలెటువంటివి?" అని అడిగాడు మల్లికరాజుయొక్క సారథి.

బోధిసత్వుని సారథి "అయితే, విను" అని ఈ రెండవగాథను పలికాడు.

'క్రోధమును అక్రోధంతోనూ, అసాధుత్వాన్ని సాధుత్వంతోనూ పిసినిగొట్టును దానంతోనూ, అసత్యవాదిని సత్యంతోనూ జయించవలె' ఇట్టివాడే రాజు. కనుక ఓసారథీ మార్గంలో నుంచి తొలగు" అన్నాడు.

ఇలా అనగానే, మల్లిక రాజున్నూ అతని సారథీ కూడ రథం దిగి గుర్రాలను విప్పి రథం పక్కకు తీసి వారణాసి రాజుకు మార్గమిచ్చారు. వారణాసీరాజు

(55-వ పేజీ చూడండి)

బాలగేయం:

దివ్యస్మృతి

మధురాంతకం రాజారాం

అమృతకలశ మ్మోయి నీదు హృదయమ్ము
అనుపమానమ్మోయి నీదు చరితమ్ము
మగువ మాయాదేవి నోముల పంట!
మానవ జగతిలో నీకెవరు జంట!

పనికిమాలిన కాసు పేదపై విసరి
దానకర్ణులవోలె నుప్పొంగువారు,
ఓ ప్రభూ! నీ మహాత్యాగశీలమును
ఊహించి, వెరగొంది, పులకించలేరు!

అంతఃపురమ్ములో నద్దాలమేడ,
అద్దాలమేడలో నైశ్వర్యమన్న
అవతార పురుష! నీకొకనికే కానీ
అది మరెవ్వరికైన చేదాయటన్న!

కాలువిరిగిన మేకపిల్ల కన్నీరు
కదిలించెనే నాడు నీదు హృదయమ్ము!
ఆనాడు మగధ సమ్రాట్టుకేకాదు
అవని కంతయునాయె జ్ఞానోదయమ్ము!

పొగలుజిమ్ముచు మండు హింసాగ్నిపైన
పన్నీరు వర్షించు శాంతిమేఘము నీవు!
విమలాత్మ! నీమాట ఏనాటికైన
విశ్వశాంతికి మంచి బంగారు బాట!

'ఎందాక కులగిరు లెందాక నదులు'
ఎందాక నరజాతి ధరణిపైనుండు
అందాక నిరతమ్ము 'ఆసియా జ్యోతి'!
ఆలపింతుము మేము నీ యశోగీతి!

పార్ [illegible] ఒక్క క్షణం చిత్రం ఉన్నట్టుగా పరిశీలిస్తూ "బియర్డ్ మోర్‌ను చూసి కొదవన్న మాట," అని ప్రశ్నించాడు.

"కాదు, కాదు" అని మూర్ ఖండితంగా చెప్పాడు. "బియర్డ్ మోర్‌ను చూసి రెండు భయపడలేను. నేనాయనతో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరిపాను. అయన్ని బాగా ఎరుగుదును—"

"కాని చాల వీళ్ళయిందిగా మనిషిని కలుసుకుని?"

"అవును నిజమే" అని మూర్ నిగ్గా అన్నాడు.

"అయితే మీరు అదిరిపడడానికి కారణం వుండేదన్న మాట."

ఇన్‌స్పెక్టరు తలెత్తి మూర్ కళ్ళలోకి సూటిగా చూస్తూ అడిగాడు.

"నిస్సందేహంగా. మీరు ఇప్పుడు గుర్తు చేసేదాకా నాకసలా సంగతి గుర్తే లేదు," అన్నాడు మూర్.

"ఇంకో సందేహం కూడా ఉంది. అది కూడా చెప్పండి," అన్నాడు ఇన్‌స్పెక్టరు. మళ్ళీ తన టోపీకేసి దృష్టి మరల్చాడు.

"బియర్డ్‌మోర్ గృహానికి మీరు వెళ్ళినప్పుడు చివర కోసుగా ఉన్న బూట్లు ధరించారు గదూ?"

మూర్ కనుబొమలు చిట్లించాడు.

"ఏమో. నాకు జ్ఞాపకం లేదు."

"మీరు రైల్వే స్టేషనుకు వెళ్ళినప్పుడు కాక, ఆ తర్వాత ఆ ఎస్టేటు భూములలో కొంతదూరం నడిచారా?"

"లేదు."

"ఇంటి చుట్టూ తిరగలేదా?"

"లేదు. నేను ఆ యింట్లో కొన్ని నిమిషాలు మాత్రమే ఉన్నాను. తరవాత వెళ్ళి పోయాను."

పార్ తలెత్తి ఇంటి లోకప్పును చూస్తున్నాడు.

"మీ రా దినం తొడుక్కున్న బూట్లు చూపిస్తారా?"

"తప్పకుండా!"

మూర్ పొడుగాటి బూట్లు తీసుకొచ్చి చూపాడు. అవి చివర కోసుగా ఉన్నాయి.

పార్ వాటిని చేతిలోకి తీసుకుని మడమల దగ్గర పరీక్షించాడు.

"ఇవి మీ రాదినం తొడుక్కున్నవి కావు. మడమలవద్ద దుమ్ము ఉన్నది. వారంరోజుల నుండి కురుస్తున్న వానకి కాస్తయినా బురద అంటుకుని ఉండాలి."

మూర్ గుండె ఆగిపోయినంత పనైంది.

"ఈ బూట్లే నేనారోజు తొడుక్కున్నాను. మీరు దుమ్ము అని దేన్ని అంటున్నారో అది ఎండిపోయిన బురద. దుమ్ముకాదు" అని మూర్ జవాబిచ్చాడు.

పార్ తనవేళ్ళకు అంటుకున్న దుమ్ము చూస్తుంటూ "పొరపాటు పడుతున్నారను కుంటాను మిస్టర్ మూర్! ఇది శుద్ధ దుమ్ము," అని బూట్లు కింద పెట్టిలేచి నుంచున్నాడు. "ఏదైనా ఒకటే లెండి" అని తలవంచి ఆలోచిస్తూ చాలాసేపు నిలుచున్నాడు. మూర్ కొంచెం విసుగుతో చే విధంగా,

"ఇంకా విచార్న ఉందా అడగాల్సింది?" అన్నాడు.

"అవును మీ టైలర్ పేరు, ఎడ్రెసు కావాలి, ఓ చీటి మీద రాసి ఇవ్వండి."

"టైలరా? వాడితో మీకేం పని?" అని ఆశ్చర్యపడి, నవ్వి "మీరు చిత్రమైన వారండీ మిస్టర్ పార్! దానికేముంది రాసిస్తాను" అన్నాడు మూర్.

పార్ చీటి తీసుకుని, దానికేసి చూడనైనా చూడకుండా జేబులో పెట్టుకున్నాడు.

"మీకు అనవసర శ్రమ కలిగించినందుకు వివిూ అనుకోకండి. హత్య జరగడానికి ఇరవై నాలుగు గంటలముందు నుంచీ బియర్డ్‌మోర్ ఇంటికి వచ్చిన వారందరినీ దర్యాప్తు చేయవలసిన అవసరం ఉంది. అరుణా చలయం—"

"అరుణాచలయమా?" అని మూర్ అదిరిపడ్డాడు. ఇన్‌స్పెక్టరు అతనికేసి సూటిగా చూశాడు.

"హత్యకు బాధ్యత అరుణాచలయం మీదా అని మీకు తెలియదా?"

నిజానికి ఫెలిక్స్ మూర్‌కు ఆ విషయం తెలియదు. జేమ్సు బియర్డు మోర్ హత్య వార్తను ఏదో పత్రికలో చదివాడు కాని, ఆ హత్యకు అరుణాచలయంతో సంబంధం ఉందనే సంగతి 'మానిటర్' పత్రిక మాత్రమే ప్రకటించినందువలన, ఆ పత్రిక అతడు ఎప్పుడూ చదవడు గనుక, అతనికా విషయం తెలియదనే అనాలి.

మూర్ నీరసంగా కుర్చీలో కూలబడ్డాడు.

"అరుణాచలయం—నే నెప్పుడూ అను కో—" అని మళ్ళీ తమాయించుకున్నాడు.

"మీరనుకోని దేమిటి మూర్?" అని ఇన్‌స్పెక్టరు అడిగాడు.

"ఇదే ఈ అరుణాచలయం! నే నిదేదో చిన్న—" వాక్యం ముగించలేదు మూర్.

ఇన్‌స్పెక్టరు వెళ్ళిపోయిన గంట దాకా ఫెలిక్స్ మూర్ కుర్చీలో అలాగే తలపట్టుకుని కూర్చున్నాడు.

అరుణాచలయం!

ఆ పేరు అతని మనస్సును కల్లోలం చేసి వేసింది.

"ఏం బాగాలేదు!" అని గొణుక్కున్నాడు.

ఆ సాయంత్రమంతా తన బ్యాంక్ బుక్కును పరిశీలిస్తూ గడిపాడు. ఈ పరిశీలన అతనికి చాలా తృప్తి కలిగించింది. ఇంకా కొంచెం వసేని ధృచ్చుకోవాలని తలపోశాడు. (ఇంకా ఉంది)

యావజ్జీవ కఠిన కారాగార శిక్ష

"నీకు కఠినాతికఠినశిక్ష విధించబోతున్నాను" అన్నాడు న్యాయమూర్తి. న్యాయస్థానంలో జనం, చెవులు రిక్కించి తీర్పుకై ఎదురుచూడ సాగారు. ఒక్క క్షణం ఆగి, న్యాయమూర్తి తీర్పు ప్రకటించారు.

"నిన్ను జైలులో కి పంపి పోయిగా కాలం గడుపు నివ్వను. ఈ క్షణాన విడుదల చేస్తున్నాను. పన్నులభారం, నిరుద్యోగం, రాజకీయాలు, హైడ్రోజన్ బాంబు వల్ల వాటిల్లే ప్రమాదం మొదలైన వాటితో యాతనపడు."

రాజావవాద జాతకము

(47-వ పేజీ తరువాయి)

మల్లికరాజుకు 'ఇలా చేయవలసి ఉంది' అని తెలియచెప్పి నాటి నానికి పోయి దానము మొదలైన పుణ్యకర్మలుచేసి జీవితాంతమందు స్వర్గం పొందాడు. మల్లికరాజున్నూ అగుణావాదిని చూచినవాడై తన నగరానికి వెళ్ళి దానాది పుణ్య కర్మలుచేసి జీవితాంతమున స్వర్గం పొందాడు.

(సశేషం)